

*ДУ «Центр громадського здоров'я»
МОЗ України
Київ, вул. Ярославська, 41,
Тел. 044 425 43 54*

*Центр соціальних експертиз
ім.Ю.Саєнка ІС НАН України
Київ, вул.Шовковична 12, оф.206
Тел. 044 253 14 01*

Послуги з проведення дослідження у сфері протидії туберкульозу: виявлення туберкульозу серед сільських жителів.

**ГАЙД
ДЛЯ ОПИТУВАННЯ ЕКСПЕРТІВ НАЦІОНАЛЬНОГО РІВНЯ**

ПЕРЕД ПОЧАТКОМ ІНТЕРВ'Ю ЗАЧИТАЙТЕ РЕСПОНДЕНТУ ТА ПІДПИШІТЬ ТЕКСТ ІНФОРМОВАНОЇ ЗГОДИ.

БЛОК 1. ЗНАЙОМСТВО

1. Представтесь, будь ласка. Назвіть **установу**, в якій Ви працюєте та Вашу **посаду**.
2. Який Ваш **стаж роботи у сфері протидії ТБ**? Скільки часу Ви працюєте на цьому місці роботи?
3. Назвіть, будь ласка, Ваші **професійні обов'язки**.

БЛОК 2. ЧИННИКИ, ЩО СПРИЯЮТЬ ПОШИРЕННЮ ТБ

Загальна тема, про яку ми з Вами будемо говорити - туберкульоз серед сільських жителів.

1. На Вашу думку, що **найбільшою мірою** сприяє **поширенню ТБ**? А серед сільського населення?
2. Як Ви вважаєте, які **заходи** можуть **зменшити вплив** названих Вами чинників? Розкажіть більш детально.
3. Згідно статистичних даних **захворюваність** на туберкульоз в більшості областей України **вища** серед сільського населення.
Як Ви вважаєте, **з чим** це може бути пов'язано? **Чому** серед сільського населення захворюваність вища?

Модераторе! За необхідності прозондуйте:

- Як впливають **особливості функціонування** медичної системи в сільській місцевості?
- Чи є якісь **причини** з боку самих пацієнтів? Як саме?
- Чи є якась **регіональна специфіка**? Які саме?

4. Згідно статистичних даних захворюваність на туберкульоз в Херсонській та Закарпатській областях нижче серед сільських жителів, у порівнянні із міським населенням. Як Ви вважаєте, чому ці області відрізняються від решти країни?

5. Зараз я передам Вам картку з переліком **факторів**, які можуть **спричиняти поширення ТБ** серед сільського населення. Будь ласка, подивіться на ці фактори та оберіть 5, які, на Вашу думку, найбільшою мірою впливають на поширення ТБ в селі. **Проранжуйте** обрані фактори за рівнем впливу, **від 1 до 5**, де 1 – найменший вплив, 5 – найбільший вплив.

Модератор! Передайте Картку 1 для заповнення експертом:

Картка №1. Фактори, які найбільшою мірою впливають на захворюваність ТБ серед сільських жителів.

	Оберіть 5 факторів
1. Відсутність можливості обстежитись (пройти всі необхідні процедури) за місцем проживання	
2. Віддалене розташування медичного закладу (потрібно далеко їхати, щоб пройти обстеження)	
3. Відсутність чи нестача коштів для оплати проїзду до медичного закладу	
4. Незадовільне транспортне сполучення в селах та між селом та районним центром	
5. Низька якість кваліфікованої медичної допомоги за місцем проживання (в селі)	
6. Необхідність оплати певних діагностичних процедур під час обстеження	
7. Упереджене негативне ставлення до пацієнтів або осіб з підозрою на ТБ з боку медичних працівників	
8. Упереджене негативне ставлення до пацієнтів або осіб з підозрою на ТБ з боку оточення (немедичних працівників)	

	Оберіть 5 факторів
9. Дискримінація (обмеження прав, наприклад на працевлаштування, доступ до окремих послуг) пацієнтів або осіб з підозрою на ТБ	
10. Відсутність конфіденційності – розголошення даних пацієнтів з боку медичного персоналу	
11. Страх упередженого негативного ставлення	
12. Страх втрати роботи	
13. Страх розголошення діагнозу, порушення конфіденційності	
14. Низький рівень освіти та санітарної грамотності населення, (відсутність знань, як і куди звертатися за медичною допомогою)	
15. Нестача загальних знань про туберкульоз (як проходить обстеження, лікування)	
16. Нестача коштів, бідність (проблеми з працевлаштування, нерегулярне та неповноцінне харчування, погані житлові умови)	
17. Вживання алкоголю та інші шкідливі звички	
18. Особливості способу життя: відсутність постійного заробітку, важкі сільськогосподарські роботи що обмежують можливість звернення за медичною допомогою	
19. Необхідність виїжджати в інші населені пункти на роботу – трудова міграція	
20. Недоступність заходів профілактики туберкульозу за місцем проживання	
21. Недоступність послуг ранньої діагностики туберкульозу	
22. Незручність процедури лікування туберкульозу	
23. Інші причини – вкажіть їх будь ласка	

Модераторе! По кожному фактору, який обрав експерт:

- **в чому саме** полягає цей фактор? Поясніть, будь ласка детально.
- **наведіть, будь ласка, приклад.**
- **для яких груп** населення більш характерний?

БЛОК 3. КЛІНІЧНІ ПРОТОКОЛИ ТА КЛІНІЧНІ МАРШРУТИ ПАЦІЄНТІВ

Давайте поговоримо про нормативне регулювання заходів у сфері протидії туберкульозу.

6. Назвіть, будь ласка, **основні нормативні документи**, які використовуються у сфері профілактики ТБ: на державному рівні та на локальному.

7. Якими **нормативними документами** повинні **керуватися спеціалісти** ФАПів та сімейних амбулаторій?

Модератор! Після відповіді експерта уточніть:

8. Чи використовуються на **рівні ФАПів**:

- **Загальнонаціональні** клінічні протоколи
- **Міжнародні** клінічні протоколи
- **Локальні** клінічні протоколи

Модераторе! По кожному протоколу, який використовується в роботі, уточнити:

- *Які саме?*
- *Що вони регулюють?*
- *Слабкі сторони, прогалини? Що потрібно покращити в цих документах?*
- *Сильні сторони?*

9. Чи **розробляються** на місцях **клінічні маршрути** пацієнта з підозрою на ТБ? Наскільки вони дотримуються на **практиці**? Які **особливості** клінічних маршрутів для пацієнтів з сіл?

10. Наведіть, будь ласка, **приклад реального клінічного маршруту** для людини, що проживає в сільській місцевості, з підозрою на туберкульоз.

Модераторе! Уточніть у респондента:

- *Які медичні послуги надаються на первинному рівні? Хто з медичного персоналу надає ці послуги?*
- *Куди перенаправляють пацієнта?*
- *Які послуги надаються на вторинному (спеціалізованому рівні)? Хто з медичного персоналу надає послуги на вторинному (спеціалізованому рівні)?*
- *Яким чином організований процес проведення лабораторних обстежень? Консультації суміжних спеціалістів?*
- *За яких ситуацій пацієнта можуть перенаправити в інші заклади? В які саме?*
- *Скільки часу займає проходження кожного з етапів маршруту?*

11. Які **труднощі** можуть **виникати** на кожному **етапі маршруту**? Розкажіть більш детально. В чому причина виникнення цих труднощів?

Модераторе! Зондувати:

- Проблеми з боку медичної системи

- Проблеми з боку пацієнта

12. На Вашу думку, наскільки **клінічні маршрути** пацієнтів з підозрою на ТБ у людей, що проживають у селах, **відповідають нормам клінічних протоколів**? Поясніть Вашу думку.

13. Як Ви вважаєте, наскільки **клінічні маршрути** пацієнтів з підозрою на ТБ **відповідають потребам** сьогодення? Чого в них не вистачає?

БЛОК 4. МЕТОДИ РАННЬОЇ ДІАГНОСТИКИ ТБ У СІЛЬСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ

Давайте більш детально поговоримо про процес діагностики ТБ у сільського населення.

14. Розкажіть, будь ласка, про **методи ранньої діагностики ТБ** для населення. Наскільки вони доступні для сільського населення?

15. Які саме **методи застосовуються** для сільського населення, та **хто їх впроваджує**?

16. Як частіше відбувається **виявлення туберкульозу** серед сільського населення – **активне** (наприклад, під час обстеження, флюорографії, анкетування) чи **пасивне** (пацієнти самостійно звертаються з симптомами)?

17. На Вашу думку, чи застосовуються на рівні сіл наступні **методи діагностики ТБ**:

- **Флюорографічне обстеження**
- **Скринінгове анкетування на ТБ**

Модератор! Запитайте про кожен метод окремо!

- *У яких випадках використовується цей метод діагностики?*

- *Для яких груп населення?*

- *Хто залучений до реалізації цього методу?*

- **Особливості, труднощі його реалізації?**

18. Як організована система збору мокротиння на рівні сіл?

Чи впроваджується це **в селах? В яких саме?**

Хто з медичного персоналу залучений до збору мокротиння?

Яким чином організований процес транспортування мокротиння до лабораторії?

Наскільки **ефективно організований** цей процес **діагностики?**

Що потрібно **поліпшити?**

Що може завадити впровадженню системи збору мокротиння на рівні сіл?

19. Як організована система перенаправлення осіб з підозрою на туберкульоз з сіл до медичних закладів районного рівня?

20. Чому особи з підозрою на туберкульоз можуть не звертатись чи відкладати звернення до районного фтизіатра?

21. Як організований процес діагностики туберкульозу у сільських жителів у районного фтизіатра?

- **Які медичні процедури зазвичай проходять** особи з підозрою на туберкульоз до постановки діагнозу?
- **На базі яких закладів** проводяться ці медичні процедури?
- **Скільки часу** займає діагностика туберкульозу на рівні районного фтизіатра?

22. Як Ви вважаєте, з якими труднощами можуть стикатися сільські мешканці під час діагностики ТБ?

Модератор! Уточніть по етапам:

- **На етапі обстеження у ФАП в селі**

- **На етапі обстеження у районного фтизіатра**

Названі Вами труднощі актуальні для **всіх** мешканців сіл, чи є **відмінності** в залежності **від групи?** Розкажіть більш детально.

Що можна зробити для **подолання цих труднощів?**

23. Як в цілому Ви можете **оцінити ефективність** співпраці між ФАПами і закладами протитуберкульозної служби районного рівня? Поясніть свою точку зору.
24. На Вашу думку, які основні **групи ризику** ТБ серед сільського населення? Чому Ви так вважаєте, розкажіть більш детально?
25. Чи застосовуються на практиці **планові проведення діагностики** ТБ серед сільського населення? Якщо так, то **розкажіть** про них більш детально.
26. Чи є **платні послуги** з раннього виявлення ТБ для сільського населення? Якщо так, **назвіть** такі **послуги** та вартість кожної з них?
- Чи **користується сільське населення** такими платними послугами? **Чому** так, чому ні?
27. Наскільки в цілому **процедура діагностики** туберкульозу **зручна** для пацієнтів з сіл? **Поясніть** Вашу відповідь.
- Що може сприяти оптимізації** процесу обстеження на туберкульоз, щоб він був більш зручним і простим для пацієнтів?
28. На Вашу думку, які **заходи**, зміни можуть сприяти **підвищенню зацікавленості** сільського населення звертатися чи проходити діагностику ТБ?
29. Давайте поговоримо про те, як має бути **організований процес діагностики** туберкульозу для сільського населення в ідеальній ситуації.

Модераторе! Уточніть, будь ласка:

- **Які методи діагностики** мають застосовуватись для сільського населення?
- **Хто має їх впроваджувати? В яких закладах?**
- **Як має бути організована взаємодія між первинною та вторинною (спеціалізованою) ланкою медичної служби?**

Чого **не вистачає** для впровадження такого процесу діагностики зараз?

БЛОК 5. МЕТОДИ ПРОФІЛАКТИКИ ТБ У СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ

А тепер давайте поговоримо про заходи профілактики туберкульозу серед сільського населення.

30. Назвіть, будь ласка, наявні **методи профілактики** ТБ для населення? Чи є відмінності для мешканців сіл? Якщо так, то **в чому вони полягають** (назвіть відмінності по кожному методу)?

31. Я зараз називатиму **методи профілактики**, а Ви скажіть, які впроваджуються на рівні сіл в Україні?

- **Щеплення БЦЖ**
- **Діагностика** латентного туберкульозу (проба Манту)
- **Хіміопрфілактика** – лікування латентного туберкульозу
- **Відстеження контактів** хворих на туберкульоз та ізоляція хворих
- **Інформування** населення з питань профілактики, виявлення та лікування ТБ
- **Ізоляція** хворих на ТБ,
- Заходи забезпечення **інфекційного контролю**
- Формування та перегляд **груп ризику** щодо захворювання на ТБ

Модераторе! По кожному методу уточніть:

- *Хто саме реалізує ці заходи профілактики?*

- *Для яких груп населення проводяться?*

- *Як часто?*

- *Яким чином реалізовується цей метод? Опишіть, будь ласка, детально.*

- *Наскільки ефективний цей метод профілактики ТБ?*

- *Які особливості впровадження цього методу серед сільського населення?*

32. Чи є обов'язкові **звітні документи** про проведення такої профілактики? Які саме?

33. Оцініть в цілому **ефективність профілактики** ТБ серед сільського населення. Поясніть свою думку.

34. Давайте тепер поговоримо про те, як має бути **організований процес профілактики** туберкульозу серед сільського населення в ідеальній ситуації.

Модератор! Уточніть, будь ласка:

- *Які методи профілактики мають використовуватись для сільського населення?*
- *Для яких груп населення мають впроваджуватись ці методи?*
- *Як має бути організований процес профілактики – хто його має впроваджувати? Які медичні фахівці? Неурядові організації?*
- *Як має бути організована взаємодія між різними ланками медичної служби для профілактики туберкульозу серед сільського населення?*

Що заважає зараз впровадити таку організацію профілактики туберкульозу? З боку нормативно-правової системи? З боку медичної системи?

БЛОК 6. РЕКОМЕНДАЦІЇ

щодо кроків, які можливо вжити для оптимізації методів профілактики ТБ та клінічного маршруту пацієнтів з підозрою на ТБ у сільській місцевості

35. Як Ви думаєте, яким чином можна краще **організувати процес виявлення і діагностики** ТБ у мешканців сіл? Чому Ви вважаєте саме так?
36. Щоб Ви **порекомендували** для **покращення наявних клінічних маршрутів** пацієнтів з підозрою на ТБ?
37. Щоб Ви могли запропонувати для **оптимізації процесу ранньої діагностики** ТБ у сільського населення?
38. Які шляхи для **покращення ситуації** у доступності послуг діагностики і профілактики ТБ для мешканців сіл Ви можете запропонувати?
39. Що можна **поліпшити у співпраці різних медичних фахівців** (працівників первинної медичної ланки, протитуберкульозної служби) для оптимізації процесу виявлення і діагностики ТБ у мешканців сіл?

Можливо Ви ще **щось хотіли б додати** до теми нашого дослідження?

Дякуємо Вам за участь у дослідженні!